

OPINIE

De migratiedeal tussen de EU en Turkije vanuit Turks perspectief

Ahmet İçduygu en Şule Toktaş

Als land dat bijna 3 miljoen Syrische vluchtelingen onderdak biedt, heeft Turkije het gevoel dat zijn ruimhartige vluchtelingenbeleid door de internationale gemeenschap, en zeker door de Europese landen, te weinig wordt gewaardeerd.

Dit gevoel heeft eigenlijk al sinds 2011, toen de eerste vluchtelingenstromen uit Syrië in Turkije aankwamen, overheerst, maar het bereikte haar hoogtepunt in de zomer van 2015, toen Turkije al zo'n 2,5 miljoen vluchtelingen had gehuisvest, terwijl Europese landen, geconfronteerd met stromen van slechts enkele duizenden Syrische vluchtelingen, in paniek hun grenzen sloten, Turkije de schuld gaven en kritiek uitten op zijn slappe grenscontrole. Wat de Turken betreft lijkt er eerder sprake van het 'doorschuiven' dan van het 'delen van verantwoordelijkheid'.^[1]

De onzekere deal

De migratiedeal tussen de EU en Turkije was een product van 'de crisis van de zomer van 2015'.^[2] Teneinde de stromen vluchtelingen en illegale migranten te beperken, kwamen de EU en Turkije in maart 2016 een zogenaamde 'one in, one out'-deal overeen. Volgens deze overeenkomst zouden alle illegale migranten die vanaf 20 maart via Turkije op de Griekse eilanden aankwamen, worden teruggebracht naar Turkije; en deze operatie zou op 4 april starten. Voor elke Syriër die aldus zou worden teruggestuurd, zou er één in Turkije geregistreerde Syriër in de EU worden gehervestigd.

© Flickr / CAFOD Photo Library

Syrische bootvluchtelingen komen aan op het Griekse eiland Lesbos.

De deal beoogt te voorkomen dat onbevoegde migranten via oneigenlijke kanalen Europa binnentreden. Bovendien heeft Turkije erin toegestemd alle noodzakelijke maatregelen te nemen om de doorgang naar Europa onder controle te houden.

In ruil daarvoor heeft de EU erin toegestemd 3 miljard euro te betalen aan de ‘Facility for Refugees in Turkey’, die zal zorgdragen voor de financiering van alle hulpacties aan de Syrische migranten., zoals huisvesting, voeding, werkgelegenheid, onderwijs en gezondheidszorg. Bovendien zou de visumplicht voor Turkse burgers die naar Europa willen reizen tegen het einde van juni 2016 worden opgeheven, ‘mits Turkije aan alle gestelde voorwaarden heeft voldaan’.

Al vanaf het sluiten van de deal wordt er, zowel van de kant van Turkije als van de EU, ernstige twijfel geuit over de doelstellingen ervan. Tot nu toe is er eigenlijk maar van een enkel, enigszins succesvol resultaat van de deal sprake, dit tot (enige) tevredenheid aan Europese kant, en dat is de aanzienlijke vermindering van het aantal illegale grens-overschrijdingen tussen Turkije en Griekenland sinds maart 2016. Verder is er wat betreft de doelstellingen van de overeenkomst bedroevend weinig resultaat geboekt.

Het is inmiddels duidelijk geworden dat het tijdelijk asiel van Syrische vluchtelingen in Turkije zal uitlopen op een langdurig verblijf

Zo is de EU wat het terugbrengen van de in Griekenland verblijvende illegale migranten en Syrische vluchtelingen naar Turkije betreft, nog weinig succesvol geweest. En Turkije heeft nog maar een heel klein deel van de beloofde 3 miljard euro ontvangen. Voorts is het besluit van de EU over het visumvrije regime tussen Turkije en de Unie steeds maar weer uitgesteld; waarop het politieke leiderschap in Turkije de Europese besluitvormers ermee heeft bedreigd, dat als de visumplicht voor Turkse staatsburgers niet zou worden afgeschaft, Turkije zijn verplichtingen uit de migratiedeal niet zou kunnen nakomen. Daarmee lijkt de toekomst van de migratiedeal uiterst ongewis.

Turkije zoekt oplossingen voor de middel(lange) termijn

Het is inmiddels wel duidelijk geworden dat het tijdelijk asiel van Syrische vluchtelingen in Turkije zal uitlopen op een langdurig verblijf. Zelfs als er in Syrië een politiek akkoord zou worden bereikt, dan is het uiterst onwaarschijnlijk dat de Syrische vluchtelingen, zeker op korte termijn, naar huis zullen terugkeren, dit vanwege de overgebleven sociale spanningen, de verwoesting van de infrastructuur en de verzwakte economie van Syrië.

Dit alles betekent dat rekening moet worden gehouden met een middellange tot lange termijn aanwezigheid van Syriërs in Turkije, hetgeen een samenhangend geheel van economische, sociale en politieke maatregelen vereist om die vluchtelingen te ondersteunen. De Turkse autoriteiten worden zich er steeds meer van bewust dat wat betreft de kwestie van de Syrische vluchtelingen het niet (langer) gaat om tegenhouden en terugsturen, maar dat praktische maatregelen nodig zijn om die vluchtelingen betere vestigings- en integratiemogelijkheden in Turkije te bieden.

© Flickr / European Parliament

Zelfs na een politiek akkoord in Syrië is het uiterst onwaarschijnlijk dat de Syrische vluchtelingen naar huis zullen terugkeren.

Turkse beleidsmakers hebben wat dit integratietraject betreft al enige concrete stappen gezet. Zo heeft de in oktober 2014 aangenomen ‘Regulation of Temporary Protection’ de reikwijdte van en rechten onder de tijdelijke beschermingsstatus in Turkije uitgebreid, hetgeen de toegang tot humanitaire hulp heeft vergemakkelijkt. In januari van dit jaar is de ‘Regulation on Work Permit of Refugees under Temporary Protection’ van kracht geworden, waarmee vluchtelingen vanaf zes maanden na registratie van hun tijdelijk beschermde status in aanmerking kunnen komen voor een werkvergunning.

En in juli kondigde president Erdogan aan dat in Turkije verblijvende Syrische vluchtelingen in beginsel het Turkse staatsburgerschap zou kunnen worden toegekend. Hoewel de details van Ankara’s mogelijke stap naar staatsburgerschap voor Syrische vluchtelingen nog niet bekend zijn, geeft Erdogans verklaring alvast aan dat de Turkse autoriteiten er, zij het nog indirect, van uitgaan dat het huidige langdurige verblijf van Syriërs zal uitmonden in hun voorlopige en zelfs permanente vestiging in Turkije.^[3]

De behoefte aan structurele samenwerking, voorbij de deal

Toch bestaat er een natuurlijke grens aan het absorptievermogen wat betreft de vestiging van zo’n drie miljoen buitenlanders. Turkije is niet berekend op een dergelijke massale immigratie qua bestuurlijke, juridische, politiek en sociale regelingen. Een enorme hoeveelheid middelen, materieel en niet-materieel, is nodig, en dat kan een staat als Turkije in z’n eentje onmogelijk opbrengen.^[4]

Om de Syrische vluchtelingen in Turkije betere levenskansen en integratiemogelijkheden te bieden, zal internationale samenwerking dan ook onontbeerlijk zijn. Deze samenwerking mag echter niet in het teken staan van het tegenhouden en terugsturen van vluchtelingen, zoals in het kader van de EU-Turkije deal op ongepaste wijze is gebeurd, maar zal juist gericht moeten zijn op praktische maatregelen met het oog op betere vestigings- en integratiekansen voor de vluchtelingen.^[5]

Vertaald uit het Engels door Peter Schregardus.

Noten

[1] Migration Policy Institute, Syrian Refugees in Turkey: The Long Road Ahead (<http://www.migrationpolicy.org/research/syrian-refugees-turkey-long-road-ahead>), april 2015.

[2] Ahmet İçduygu and Evin Millet, Syrian Refugees in Turkey: Insecure Lives in an Environment of Pseudo-Integration (http://www.iai.it/sites/default/files/gte_wp_13.pdf), Koç University, Istanbul, augustus 2016.

[3] Ahmet İçduygu and Evin Millet, Syrian Refugees in Turkey: Insecure Lives in an Environment of Pseudo-Integration (http://www.iai.it/sites/default/files/gte_wp_13.pdf), Koç University, Istanbul, augustus 2016.

[4] Migration Policy Institute, Syrian Refugees in Turkey: The Long Road Ahead (<http://www.migrationpolicy.org/research/syrian-refugees-turkey-long-road-ahead>), april 2015.

[5] Migration Policy Institute, Syrian Refugees in Turkey: The Long Road Ahead (<http://www.migrationpolicy.org/research/syrian-refugees-turkey-long-road-ahead>), april 2015.

Auteur

Ahmet İçduygu

Directeur van het Centrum voor Migratie-onderzoek aan de Koç
Universiteit in Istanboel ▶

(<http://www.migrationpolicy.org/about/staff/ahmet-i%C3%A7duygu>)

Şule Toktaş

Hoogleraar politieke wetenschappen aan de Kadir Has Universiteit
in Istanboel ▶

(<http://www.khas.edu.tr/en/cv/1349>)